ДӘРІС КЕШЕНІ

Пәні: Санитарлық-эпидемиологиялық қадағалаудағы нормативтік-құқықтық құжаттар

Пән коды: NPDSEN 3207

ББ шифры мен атауы: 6B10111 - Қоғамдық денсаулық

Оқу сағаты /кредит көлемі – 150 сағат (5 кредит)

Оқу курсы мен семестрі: 3 – курс, 6 – семестр

Дәріс (сағат саны): 10 сағат

Шымкент, 2024 қ.

Дәріс кешені пәннің жұмыс оқу бағдарламасына (силлабус) сәйкес әзірленген "Санитарлық-эпидемиологиялық қадағалаудағы нормативтік-құқықтық құжаттар" және кафедра отырысында талқыланды.

№ 10 хаттама «20» 05 2024 к.

Кафедра меңгерушісі, м.ғ.к., доцент м.а. Утепов П.Д.

Дәріс №1

1.Тақырып: Заңнама мемлекеттік денсаулық сақтау бакалаврының СЭС саласындағы (СЭС, обаға қарсы және дезинфекциялық станциялар) қызметінің негізі ретінде.

2. Мақсаты: студенттерді практикалық қызметте қолданылатын заңнамалық құжаттармен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Қоғамдық денсаулық сақтау бакалаврының қызметінде, әсіресе Қазақстандағы санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау (СЭС) саласындағы заңнама негізгі рөл атқарады. Құқықтық база мамандардың құқықтарын, міндеттері мен өкілеттіктерін реттейді, сондай-ақ халықтың денсаулығын қамтамасыз етудің стандарттары мен талаптарын анықтайды.

Санитарлық-эпидемиологиялық қызмет өзінің күнделікті қызметінде халық өмірінің барлық салаларын қамтитын заңдардың, қаулылар мен мемлекеттік ережелердің, нормативтік-нұсқаулық құжаттардың және т.б. жиынтығы болып табылатын санитарлық заңнамаға сүйенеді. Атап айтқанда, санитарлық заңнама мыналарды қамтиды:

- Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлықтары мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулылары;

- Гигиеналық нормативтер: шекті рұқсат етілген концентрациялар, шекті рұқсат етілген шектер, иондаушы сәулелену үшін доза шегі және т.б.;

- Санитарлық нормалар мен ережелер (СанЕН), құрылыс нормалары мен ережелері (ҚЕН), әртүрлі объектілерді орналастыруға, орналастыруға, салуға, орналастыруға және пайдалануға арналған гигиеналық талаптар мен нормаларды белгілейтін нұсқаулықтар мен ұсыныстар, ережелер мен нұсқаулар;

- Мемлекеттік стандарттар (МС), салалық стандарттар (СС); азық-түлік өнімдерінің сапасы, ағын суы және т.б., техникалық шарттар (ТШ) бойынша - шикізат, өнімдер және жабдықтар бойынша.

Санитарлық заңнамаға енгізілген құжаттарды гигиеналық ғылыми мекемелер немесе басқа бөлімшелер гигиенисттердің қатысуымен әзірлейді және барлық кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдар үшін заң күші бар.

Қазақстанның СЭҚ саласындағы негізгі заңнамалық актілері:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы

- Азаматтардың денсаулығын және қолайлы қоршаған ортаны қорғау құқығын анықтайды (29-бап).
- Халықтың өмірі мен денсаулығын қорғау жөніндегі мемлекеттік міндеттемелерді белгілейді.

2. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі

- Денсаулық сақтау саласындағы қызметті реттейтін негізгі құжат болып табылады.
- Санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылыққа, аурулардың алдын алуға және экологиялық қауіпсіздікке қатысты бөлімдерден тұрады.
- Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау комитеті сияқты мемлекеттік органдардың функцияларын анықтайды.

Қоғамдық денсаулық сақтау бакалаврының рөлі:

- **Профилактикалық іс-шараларды өткізу**: Эпидемиологиялық талдау. деректер, егу жұмыстарын ұйымдастыру, халықты сауықтыру.
- **Мониторинг және бақылау**: Санитарлық нормалардың сақталуына тексеру жүргізу, ауру ошақтарын тексеруге қатысу.
- **Деректерді жинау және талдау**: Қоғамдық денсаулық үшін қауіп факторларын бағалау, басқару шешімдерін қабылдау бойынша ұсыныстар әзірлеу.
- **Мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл**: Санитарлық-эпидемиологиялық жағдайды жақсарту бағдарламаларын әзірлеуге қатысу, мемлекеттік бастамаларды жүзеге асыру.

Заңды сақтаудың маңыздылығы:
• Мамандар үшін де, жұртшылық үшін де құқықтық қорғауға кепілдік береді.
• Ауруларды бақылау және алдын алу тәсілдерін стандарттау мен біркелкілікке мүмкіндік береді.
• Денсаулық сақтау жүйесіне халықтың сенім деңгейін арттыруға көмектеседі.

Сондықтан білім мен құқықтық базаны сақтау біртұтас болып табылады денсаулық сақтау бакалаврының кәсіби қызметінің бөлігі қамтамасыз етуге бағытталған мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік беретін Қазақстанда халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы. Бақылау мен қадағалаудың принциптері мен міндеттері:
Бақылау мен қадағалаудың принциптері мен міндеттері:
1) заңдылық;
2) заң мен сот алдында барлығының теңдігі;
3) жеке немесе заңды тұлғаның адалдық презумпциясы;
4) жариялылық;
5) жоспарлы және жүйелі бақылау мен қадағалау;
6) мемлекеттік қызметшілердің кәсібилігі мен құзыреттілігі;
7) лауазымды адамдардың орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жауапкершілік бақылау және қадағалау органдарының тұлғалары өз міндеттерін және олардың өз міндеттерін асыра орындауы өкілеттіктер;
8) қылмыстың алдын алудың жазадан басымдылығы;
9) қажеттілік пен жеткіліктілік;
10) мемлекеттік органдар арасындағы бақылау өкілеттіктерін шектеу;
11) адал тексерілетін субъектілерді көтермелеу, бақылауды шоғырландыру және бұзушыларды қадағалау;
12) тексерілетін субъектілер мен тұтынушылардың мүмкіндіктерін арттыру өздерінің заңды құқықтарын тәуелсіз қорғау;
13) мемлекеттік бақылау және қадағалау жүйесінің есептілігі мен ашықтығы;
14) тәуелсіздік;
15) объективтілік пен бейтараптық;
16) сенімділік.

Бақылау мен қадағалаудың міндеті – тексерілетін субъекті өндіретін және өткізетін өнімдердің, технологиялық процестердің адамдардың өмірі мен денсаулығы үшін қауіпсіздігін, олардың мүлкін қорғауды, қоршаған ортаның қауіпсіздігі, Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі, оның ішінде экономикалық қауіпсіздік, алдамшы әрекеттерге жол бермеу, табиғи және энергетикалық ресурстарды үнемдеу, ұлттық өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру
Бақылау
Бақылау ішкі бақылау және сыртқы бақылау болып екіге бөлінеді.
1. **Ішкі бақылау** мемлекеттік орган өзінің құрылымдық және аумақтық бөлімшелерінің, ведомстволық бағыныстағы мемлекеттік органдар мен ұйымдардың мемлекеттік орган қабылдаған шешімдерді, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын орындауын жүзеге асыратын бақылау болып табылады.
2. **Сыртқы бақылау** – тексерілетін субъектілердің қызметін талаптардың сақталуына тексеру және бақылау мақсатында бақылау және қадағалау органы жүзеге асыратын бақылау.
Сыртқы бақылау нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар анықталған жағдайда мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде әкімшілік, тәртіптік іс қозғайды немесе өз құзыреті шегінде тиісті талап арыздар қозғайды және (немесе) өзге де шараларды қолданады. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген.
Ішкі бақылау:

1. Ішкі бақылау мыналарға бөлінеді:
1) құқықтық актілердің (іске асырылуы заңнамалық актілерде көзделген шаралар) орындалуын бақылау. Бұл ретте жүзеге асырылуы тиіс шараларды қамтитын барлық құқықтық актілер бақылауға алынады;
2) Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Үкіметінің және мемлекеттік органның басшы лауазымды адамдарының қызметтік сипаттағы өзге де құжаттардан туындайтын тапсырмаларының орындалуын бақылау.
2. Ішкі бақылауды:
1) қажетті ақпаратты сұрату;
2) есептерді және атқарылған жұмыстар туралы есептерді тыңдау және талқылау;
3) аудиттер және құжаттамалық тексерудің өзге де нысандары;
4) жергілікті жерлердегі тексерулер;
5) заңға қайшы келмейтін өзге де тәсілдермен.
3. Ішкі бақылау келесі параметрлер бойынша жүзеге асырылады:
1) құқықтық актінің орындалу дәрежесі мен сапасы;
2) құқықтық актіні орындауда олардың себептерін және ауытқуларды жоюдың ықтимал шараларын белгілейтін ауытқулардың болуы;
3) бақылауды алып тастау немесе орындау мерзімін ұзарту мүмкіндігі;
4) құқықтық актіні орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін нақты лауазымды адамдардың жауапкершілігі.
Ақпаратты талдау негізінде әзірленген ұсыныстар тиісті шешім қабылдау үшін мемлекеттік органның басшылығына хабарланады. Ақпаратты талдаған мемлекеттік органның жауапты қызметкерлері қабылданған шешім туралы хабардар етіледі.
5. Бақылаудан шығаруды және құқықтық актіде көзделген шараларды орындау мерзімдерін ұзартуды мемлекеттік органның басшылығы жүзеге асырады.
6. Жоғары тұрған мемлекеттік органның немесе атқарушы органның бақылау қызметі құқықтық актіде белгіленген орындау мерзімі өткенге дейін мемлекеттік органның нормативтік құқықтық актілерінде айқындалған тәртіппен орындаушыға тиісті жазбаша ескерту жібереді.
Бақылау және қадағалау органдарының құзыреті
1) тиісті саладағы мемлекеттік бақылау және қадағалау саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлейді және іске асырады;
2) бақылау мен қадағалауды жақсарту бойынша ұсыныстар енгізуге;
3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бақылау мен қадағалауды ұйымдастырады және жүргізеді;
4) өз құзыреті шегінде бақылау және қадағалау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;
5) бақылау мен қадағалаудың тиімділігін ұйымдастырады және бақылайды;
6) Қазақстан Республикасындағы бақылау және қадағалау органдарының қызметін өзара үйлестіруді жүзеге асырады;
7) осы Заңда және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де функцияларды жүзеге асырады.
4. Иллюстрация белсенді материал: презентация
5. Әдебиет:
негізгі:
1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта

қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру

3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру

4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.

5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.

6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е.**.** Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Жалпы білім бойынша тапсырмалар жинағы гигиенаға : оқу-әдістемелік әдістемелік құрал / М.Г. Қалишев [және т.б.]. - М. : "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Санитарлық заңнамаға не кіреді?
2. Санитарлық заңнамаға енгізілген құжаттарды кім әзірлейді?
3. Қазақстан Республикасының бақылау және қадағалау туралы заңнамасы неге негізделген?
4. Бақылау мен қадағалаудың негізгі принциптері мен міндеттерін атаңыз.

Дәріс №2

1.Тақырып: Санитарлық-эпидемиологиялық қызмет және оның халық денсаулығын сақтау мен нығайтудағы рөлі

2.Мақсаты: санитарлық-эпидемиологиялық қызмет және оның халық денсаулығын сақтау мен нығайтудағы рөлі туралы түсінік беру

3. Дәріс тезистері

Гигиена санитарлық-гигиеналық және эпидемияға қарсы шараларды ғылыми тұрғыдан әзірлеумен айналысады. Гигиеналық қызметтің практикалық жағы жалпы алғанда санитария деп аталады, санитария – санитарлық-эпидемиологиялық қызметпен жүзеге асырылатын гигиеналық нормалардың, талаптардың, ережелердің сақталуын бақылау жүйесі;

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қызметке келесі ұйымдар кіреді:

1. Денсаулық сақтау министрлігінің Санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау департаменті;
2. облыстардағы, қалалардағы, аудандардағы, көліктегі (су және әуе) мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау орталықтары;
3. ғылыми-зерттеу мекемелері;
4. дезинфекциялау станциялары;
5. басқа санитарлық мекемелер мен ұйымдар, сондай-ақ медициналық иммунобиологиялық препараттарды шығаратын кәсіпорындар.

Санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің негізгі міндеті санитарлық заңнаманың сақталуына және мыналарға бағытталған санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемияға қарсы іс-шаралардың орындалуына мемлекеттік санитарлық қадағалауды (бақылауды) жүзеге асыру болып табылады:

- қоршаған ортаның – атмосфералық ауаның, су объектілерінің және топырақтың ластануының алдын алу және жою;
- елді мекендерді, өнеркәсіптік кәсіпорындарды, тұрғын үйлерді, мәдениет, қоғамдық және медициналық мекемелерді салу және абаттандыру кезінде санитарлық нормалар мен ережелерді қамтамасыз ету;
- кәсіптік және жалпы сырқаттанушылықтың алдын алу және азайту мақсатында халық шаруашылығының әртүрлі салаларындағы қызметкерлердің еңбек жағдайларын жақсарту;
- балалар мен жасөспірімдерді дамыту, оқыту және тәрбиелеу үшін оңтайлы жағдайлар жасау;
- халықтың күнделікті өмірін санитарлық қорғау және денсаулықты сауықтыру;
- халықтың әртүрлі топтары үшін ұтымды тамақтануды ұйымдастыру, тамақтану жағдайларын жақсарту, тағамдық ауруларды, оның ішінде тағамнан улануды болдырмау;
- санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылықты қамтамасыз ету, яғни. инфекциялық және паразиттік аурулардың алдын алу және жою, карантиндік инфекциялардың елге енуіне жол бермеу; - мемлекеттік шекараларды санитарлық қорғау.

Санитарлық-эпидемиологиялық қызмет органдарының қызметі мемлекеттік сипатта болады. Мемлекет аумағында жүзеге асырылатын барлық іс-шаралар санитарлық-эпидемиологиялық қызмет мамандарының міндетті гигиеналық сараптамасынан кейін ғана жүзеге асырылуы мүмкін. Санитарлық-эпидемиологиялық мекемелер гигиеналық нормалар мен ережелердің сақталуын бақылап қана қоймайды, сонымен қатар аймақтың санитарлық жағдайын және қызмет көрсетілетін халықтың денсаулығын зерделей отырып, тиісті шараларды әзірлейді және жүзеге асырады, сондай-ақ олардың тиімділігін бағалайды.

Санитарлық қадағалаудың екі түрі бар: профилактикалық және ағымдағы. Профилактикалық санитарлық қадағалау объектілерді пайдаланудың немесе тұтынушының өнімді пайдалануының алдындағы кезеңдерде жүзеге асырылады. Ағымдағы санитарлық қадағалау жұмыс істейтін объектілерге қатысты жүргізіледі және олардың әрқайсысының ерекшеліктеріне сәйкес мерзімді түрде жүргізіледі.

Санитарлық-эпидемиологиялық қызмет атқаратын барлық іс-шаралар адам денсаулығын бұзудың алдын алуға бағытталған. Мазмұны мен міндеттері бойынша аурудың біріншілік, екіншілік және үшінші профилактикасы бөлінеді.

Бастапқы профилактика аурулардың себебі немесе қауіп факторы болып табылатын факторларды жоюға немесе қауіпсіз деңгейге дейін төмендетуге бағытталған. Ол қоршаған ортаны жақсартуды, халықтың салауатты өмір салтын ұйымдастыру шараларын жүргізуді, еңбек пен демалыстың ұтымды режимін және т.б.

Екіншілік профилактика – бұл сау болып көрінетін адамдарда патологияға дейінгі жағдайларды ерте анықтау және осы жағдайлардың ауруға ауысуын болдырмау шараларын жүргізу. Мұндай шараларға, мысалы, жеке қорғаныс құралдарын пайдалану, жұмысшылар мен халықты қолайсыз экологиялық жағдайларда қауіпсіз жұмыс істеу және өмір сүруге үйрету, антидотпен тамақтану және т.б.

Ауру адамдарға үшінші профилактика (реабилитация) жүргізіледі. Оның мақсаты – ауруды ерте диагностикалау және емдеу, аурудың асқынуының және оның салдарларының – асқынулардың, рецидивтердің, созылмалы түрге өтуінің және т.б.

Ең тиімді және түбегейлі - бұл сау адамда аурудың пайда болуына жол бермейтін бастапқы профилактика, ал ең аз тиімдісі - үшінші, өйткені ол белсенді ауру кезінде жүзеге асырылады.

Осылайша, қоршаған ортаны және өмір салтын жақсарту ауру мен өлімді 20-50% төмендететіні белгілі, ал емдік процесс ауру мен өлімді тек 10% төмендетеді.

4. Иллюстрация белсенді материал: презентация

5. Әдебиет:

негізгі:

1.Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.

2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру

3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру

4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.

қосымша:

1. Сраубаев, Е**.**. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.

2. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с

6.Бақылау сұрақтары:

1. Қазақстан Республикасында санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің құрамына қандай органдар мен мекемелер кіреді?
2. Санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің негізгі міндеттерін атаңыз.
3. Санитарлық-эпидемиологиялық қызмет қызметінің негізгі бағыттарын атаңыз.
4. Санитарлық қадағалау түрлерін атаңыз.

Дәріс №3

1.Тақырып: Санитарлық тексеруді ұйымдастыру және жүргізу негіздері.

2.Мақсат: студенттерді санитарлық қадағалауды ұйымдастыру және жүргізумен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Санитарлық қадағалау – бұл халықтың денсаулығына кері әсер ететін факторлардың алдын алуға және жоюға бағытталған шаралар жүйесі. Оны ұйымдастыру және жүзеге асыру негіздері бірнеше негізгі аспектілерді қамтиды.

1. Санитарлық қадағалаудың мақсаттары

- Халық денсаулығын қорғау.
- Жұқпалы және жұқпалы емес аурулардың алдын алу.
- Санитарлық-эпидемиологиялық талаптардың сақталуын бақылау.

2. Санитарлық қадағалаудың түрлері

Санитарлық қадағалау екі негізгі түрге бөлінеді:

1. **Профилактикалық санитарлық қадағалау**
   - Жаңа объектілердің, технологиялардың және материалдардың жобаларын бағалауға бағытталған.
   - Құрылыс, өндіріс немесе пайдалану басталғанға дейін орындалады.

- Жобалық құжаттаманы сараптауды және санитарлық-эпидемиологиялық қорытындыларды беруді қамтиды.

2. Ағымдағы санитарлық қадағалау

- Пайдаланудағы объектілерде санитарлық нормалар мен ережелердің сақталуын бақылау.
- Тексерулер, зерттеулер, өнімдер мен жұмыс жағдайларын талдауды қамтиды.

3. Қадағалау объектілері:

- Қоғамдық ғимараттар мен құрылыстар (мектептер, ауруханалар, қоғамдық тамақтандыру орындары).
- Өндіріс орындары.
- Ауыз су, тамақ, ауа, топырақ.

4. Санитарлық тексеру жүргізу

1. Жоспарлау

- Тәуекелдерді талдау негізінде тексеру кестесін әзірлеу.
- Халықтың шағымдары мен эпидемиологиялық жағдайды есепке алу.

2. Тексеру және бақылау

- Тексерулерді жүргізу: объектілерді тексеру, құжаттаманы талдау.
- Зертханалық зерттеулер үшін сынама алу (су, ауа, өнімдер).

3. Әрекет ету

- Бұзушылықтарды жою туралы ұйғарым шығару.
- Күрделі бұзушылықтар анықталған жағдайда объектілердің қызметін тоқтату.
- Әкімшілік және жазалау шаралары.

Тексерілетін субъектіні тексеру бақылау және қадағалау органдары келесі әрекеттердің бірін орындау арқылы жүзеге асыратын бақылау және қадағалау нысандарының бірі болып табылады:

1) мемлекеттік органның лауазымды адамының тексерілетін субъектіге баруы;

2) бақылаудың және қадағалаудың өзге де нысандарын жүргізу кезінде қажетті ақпаратты сұратуды қоспағанда, тексеру нысанасы бойынша қажетті ақпаратты сұрату;

3) тексерілетін субъектіге оның Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі туралы ақпарат алу үшін қоңырау шалу;

Тәуекел дәрежесіне қарай мемлекеттік органдар тексерілетін субъектілерді жоғары, орташа немесе төмен тәуекел топтарына жіктейді және олар үшін жоспарлы тексерулердің жиілігін анықтайды, бірақ жиі емес:

1) жылына бір рет – жоғары тәуекел дәрежесімен;
2) үш жылда бір рет – орташа тәуекел дәрежесімен;
3) бес жылда бір рет – елеусіз тәуекел дәрежесімен.

Тексеру түрлері

1) жоспарлы;
2) жоспардан тыс.

Жоспарлы тексеру – тәуекел дәрежесін бағалау жүйесіне сәйкес және белгіленген уақыт аралығын ескере отырып, уәкілетті орган бекіткен тексеру жоспарының негізінде тексерілетін нақты субъектіге қатысты бақылау және қадағалау органы тағайындайтын тексеру. адамдардың өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің заңды мүдделеріне төнген қауіптің алдын алу мақсатында өткен тексерулерге қатысты.

Жоспардан тыс тексеру – адамның өмірі мен денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне, мемлекетке тікелей қатер төндіретін қатерді жою мақсатында тексерілетін нақты субъектіге қатысты бақылау және қадағалау органы тағайындайтын тексеру. .

Жоспарлы және жоспардан тыс тексерулер, егер осы тармақтың екінші бөлігінде өзгеше белгіленбесе, тексерілетін субъектінің ішкі еңбек тәртібі қағидаларында белгіленген жұмыс уақытында жүргізіледі.

Жоспардан тыс тексеру жұмыс уақытынан кейін (түнгі уақытта, демалыс немесе мереке күндері) бұзушылықтарды жасаған кезде дереу жолын кесу қажет болған жағдайда жүргізілуі мүмкін.

Жоспарлы және жоспардан тыс тексерулер мыналарға бөлінеді:

1) кешенді тексерулер;

2) тақырыптық тексерулер.

Тексерілетін субъектіге бірнеше бақылау және қадағалау органдары бір мезгілде тексеру жүргізу қажет болған жағдайда, осы органдардың әрқайсысы тексеруді тағайындау туралы акт жасауға және оны құқықтық статистика және арнайы уәкілетті органда тіркеуге міндетті. прокуратура тағайындаған тексерулерге қатысу жағдайларын қоспағанда, есепке алу.

Бір бақылау және қадағалау органы мәселелердің бір шеңбері бойынша бірнеше тексерілетін субъектіге бір мезгілде тексеру жүргізу қажет болған жағдайда, бұл орган әрбір тексерілетін субъектіге тексеруді тағайындау туралы акт жасауға және оны уәкілетті органда тіркеуге міндетті. құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі орган

Кешенді тексеру – тексерілетін субъектінің қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды сақтау мәселелерінің кешені бойынша тексеру.

Тақырыптық тексеру – тексерілетін субъектінің қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптардың сақталуының жекелеген мәселелері бойынша тексеру.

Жартыжылдық тексеру жоспарларына өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

Тексерілетін субъектілерге жоспардан тыс тексеру жүргізуге мыналар негіз болып табылады:

1) тексеру нәтижесінде және бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандарының нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою жөніндегі ұйғарымдардың (өкімдердің, ұсыныстардың, хабарламалардың) орындалуын бақылау;

2) жеке және заңды тұлғалардан, мемлекеттік органдардан, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарынан және жергілікті өкілді органдардан адамдардың өміріне, денсаулығына, қоршаған ортаға және жеке тұлғалардың заңды мүдделеріне елеулі зиян келтіру немесе келтіру қаупі туралы ақпарат пен өтініштер алу; және заңды тұлғалар, мемлекет;

3) тексерілетін субъектімен азаматтық-құқықтық қатынастарда болған үшінші тұлғаларға қатысты тексеру жүргізу үшін қажетті мәліметтерді алу мақсатында қарсы тексеру;

4) тексерілетін субъектіден оның қызметіне аудит жүргізу туралы бастамашылық сұрау салу;

5) егер оған жоспарлы тексеру белгіленген болса, тексерілетін субъектіні қайта ұйымдастыру және оның атауын өзгерту;

6) тексерілетін субъектінің бастапқы тексерумен келіспегендігі туралы шағымына байланысты қайта тексеру;

7) Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көзделген негіздер;

8) салық төлеушінің өтініштері, мәліметтері және Қазақстан Республикасының Салық кодексінің сұрақтары;

9) тексерілетін субъектінің «Әкімшілік рәсімдер туралы» Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен қызметті немесе жекелеген іс-әрекеттерді бастағаны туралы хабарламаны ұсынуы.

8. Анонимді өтініштер бойынша жоспардан тыс тексерулер жүргізілмейді.

9. Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты анықталған және осы жоспардан тыс тексеруді тағайындауға негіз болған фактілер мен мән-жайлар жоспардан тыс тексеруге жатады.

10. Эпидемия, карантиндік объектілердің және аса қауіпті зиянкестердің ошақтары, жұқпалы, паразиттік аурулар, уланулар, радиациялық авариялар туындаған немесе таралу қаупі бар жағдайларда объектілерді жоспардан тыс тексеру алдын ала ескертусіз және тіркеусіз жүргізіледі. тексеруді тағайындау туралы актіні кейіннен келесі жұмыс күні ішінде құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органға ұсыну.

10-1. Контрафактілік пестицидтерді (пестиберіңіз.р) өндіруге (формуляциялауға), тасымалдауға, сақтауға, өткізуге және пайдалануға, сондай-ақ жалған дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы өндіруге, сатып алуға, тасымалдауға, сақтауға, өткізуге жоспардан тыс тексерулер алдын ала белгіленбестен жүргізіледі. тексерілетін субъектіге хабарлама.

11. Бақылау және қадағалау органдарының және құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органның орналасқан жерінен айтарлықтай қашықтықта орналасқан учаскелерде немесе субъектілерде жоспардан тыс тексеру жүргізу үшін негіздер анықталған жағдайда, жоспардан тыс тексеру алдын ала ескертусіз және тіркеусіз жүргізіледі. -мен тексеруді тағайындау туралы актінің
кейіннен оны келесі бес жұмыс күні ішінде құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органға ұсыну.

Бақылау-тіркеу органдарының орналасқан жерінен айтарлықтай қашықтық тексеруге бұйрық беру актісін тіркеген жерден оны жүргізген жерге дейінгі жүз километрден асатын қашықтық болып саналады.

12. Жоспарлы және жоспардан тыс тексерулер жүргізу үшін аталған негіздер мемлекеттік органдардың құрылымдық бөлімшелеріне, заңды тұлғаларға, резидент емес заңды тұлғалардың құрылымдық бөлімшелеріне, әділет органдарында тіркелмей қызметін жүзеге асыратын резидент емес заңды тұлғаларға қолданылады.

13. Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көзделген тексерулерді қоспағанда, осы Заңда белгіленбеген өзге де тексеру түрлерін жүргізуге тыйым салынады.

Тексеру процедурасы

1. Бақылау және қадағалау органы жоспарлы тексерудің басталғаны туралы тексерілетін субъектіге тексеру жүргізу мерзімдері мен нысанасын көрсете отырып, тексерудің өзі басталғанға дейін кемінде күнтізбелік отыз күн бұрын жазбаша хабарлауға міндетті.

Мемлекеттік орган жоспардан тыс тексеру жүргізу кезінде тексеру нысанасын көрсете отырып, тексерілетін субъектіге тексеру басталғанға дейін кемінде бір күн бұрын жоспардан тыс тексерудің басталғаны туралы хабарлауға міндетті.

2. Объектіні тексеруге келген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары:

1) құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органда тіркелгені туралы белгісі бар тексеруді тағайындау туралы акт;

2) қызмет идентификаторы;

3) қажет болған жағдайда сезімтал объектілерге баруға құзыретті органның рұқсаты;

4) денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен берілген объектілерге баруға қажетті медициналық рұқсат;

5) жоспарлы тексеруге арналған бақылау парағы.

Тексерілетін субъектіге тексеруді тағайындау туралы актіні тапсыру күні тексерудің басталуы болып есептеледі.

3. Тексеруді тағайындау туралы актіні қабылдаудан бас тартқан немесе тексеруді жүзеге асыратын бақылау және қадағалау органының лауазымды адамының тексеру жүргізу үшін қажетті материалдарға қол жеткізуіне кедергі жасаған жағдайда хаттама жасалады. Хаттамаға тексеруді жүзеге асыратын бақылау және қадағалау органының лауазымды адамы және тексерілетін субъектінің уәкілетті тұлғасы қол қояды.

Тексерілетін субъектінің уәкілетті тұлғасы бас тарту себебі туралы жазбаша түсініктеме бере отырып, хаттамаға қол қоюдан бас тартуға құқылы. Тексеруді тағайындау туралы куәлікті алудан бас тарту тексеруді жоюға негіз болып табылмайды.

4. Тексеруді тек тексеру тағайындау туралы актіде көрсетілген лауазымды адам (тұлғалар) ғана жүргізе алады. Бұл ретте тексеруді жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құрамы тексеруге қатысу алдында тексерілетін субъектіге және құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі органға хабарланған бақылау және қадағалау органының шешімі бойынша өзгеруі мүмкін. ауыстыру себебін көрсете отырып, тексеруді тағайындау туралы акт .

Өнім сынамаларын алу актісі

Өнімдердің сынамаларын алу актісі мынаны көрсетеді:

1) құрастыру орны мен күні;

2) оның негізінде өнім үлгілері алынатын бақылау және қадағалау органы басшысының шешімінің нөмірі мен күні;

3) өнім үлгілерін іріктеуді жүзеге асыратын лауазымды адамдардың лауазымы, тегі, аты және әкесінің аты;

4) өнім үлгілері алынатын тексерілетін субъектінің атауы мен орналасқан жері;

5) тексерілетін субъектінің уәкілетті адамының лауазымы және тегі, аты, әкесінің аты;

6) өндірушіні, шығарылған күнін, сериялық сериясын (нөмірін), үлгілердің жалпы құнын көрсете отырып, таңдалған өнім үлгілерінің тізбесі мен саны;

7) қаптаманың түрі және пломба нөмірі.

Тексеру жүргізу кезіндегі шектеулер

Бақылау және қадағалау органының лауазымды адамдарының тексеру жүргізу кезінде:

1) егер мұндай талаптар атынан осы лауазымды адамдар әрекет ететін мемлекеттік органның құзыретіне жатпайтын болса, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптардың сақталуын тексеруге;

2) егер олар тексеру объектілері болып табылмаса немесе тексеру нысанасына жатпайтын болса, қоршаған орта объектілерінің және өндірістік орта объектілерінің құжаттарын, мәліметтерін, өнім үлгілерін, тексеру үлгілерін ұсынуды талап етуге;

3) осы сынамаларды, сынамаларды белгіленген нысанда және (немесе) белгіленген нормалардан асатын мөлшерде іріктеу туралы хаттамалар жасамай, оларды зерттеу, сынау, өлшеу жүргізу үшін қоршаған орта объектілері мен өнеркәсіптік орта объектілерінен өнімнің үлгілерін, тексеру үлгілерін алуға құқылы. ұлттық стандарттар мен ережелер бойынша үлгілерді, үлгілерді және оларды зерттеу, сынау, өлшеу әдістерін іріктеу, техникалық регламенттер немесе өзге де нормативтік техникалық құжаттар, олар күшіне енген күнге дейін қолданылатын зерттеу, сынау, өлшеу ережелері мен әдістері;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, тексеру нәтижесінде алынған және коммерциялық, салықтық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді жария етуге және (немесе) таратуға;

5) тексеру жүргізудің белгіленген мерзімдерін асыруға;

6) қатысты тексерілетін субъектіге әдейі қайта тексеру жүргізуге міндетті бұрын сол кезеңде сол мәселе бойынша аудит жүргізілген;

7) мемлекеттік бақылау мақсатында тексерілетін субъектілердің қаражаты есебінен шығынды сипаттағы іс-шараларды жүзеге асыруға;

Тексеру процедурасы

1. Тексеру нәтижелері бойынша бақылау және қадағалау органының лауазымды адамы екі данада тексеру нәтижелері туралы акт жасайды.

Тексеру нәтижелері туралы хаттамада мыналар көрсетіледі:
1) актіні жасау күні, уақыты және орны;
2) бақылау және қадағалау органының атауы;
3) тексеруді тағайындау туралы актінің күні мен нөмірі, оның негізінде тексеру жүргізілген;
4) тексеруді жүзеге асыратын адамның (адамдардың) тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) және лауазымы;
5) тексерілетін субъектінің аты немесе тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), тексеру кезінде қатысқан жеке немесе заңды тұлға өкілінің лауазымы;
6) тексеру жүргізу күні, орны және мерзімі;
7) тексеру нәтижелері, оның ішінде анықталған бұзушылықтар және олардың сипаты туралы мәліметтер;
8) тексерілетін субъекті өкілінің, сондай-ақ тексеру кезінде қатысқан адамдардың актісімен танысуы немесе танысудан бас тартуы, олардың қойған қолдары немесе қол қоюдан бас тартуы туралы мәліметтер;
9) тексеру жүргізген лауазымды тұлғаның (адамдардың) қолы.
Бар болған жағдайда, тексеру нәтижелері туралы актіге өнімнің үлгілерін (үлгілерін) іріктеу, қоршаған орта объектілерін тексеру туралы актілер, зерттеулер (сынаулар) мен сараптамалар хаттамалары (қорытындылары) және басқа да құжаттар немесе олардың көшірмелері қоса беріледі. тексеру нәтижелері.
2. Тексеру нәтижелері бойынша ескертулер және (немесе) қарсылықтар болған жағдайда, заңды немесе жеке тұлғаның басшысы немесе олардың өкілдері оларды жазбаша түрде білдіреді.
Ескертулер және (немесе) қарсылықтар тексеру нәтижелері туралы хаттамаға қоса беріледі, ол туралы тиісті белгі жасалады.
3. Тексерілетін тұлғада түпнұсқада сақталған құжаттардың көшірмелерін қоспағанда, тексеру нәтижелері туралы актінің бір данасы қосымшалардың көшірмелерімен бірге заңды тұлғаның басшысына немесе жеке тұлғаға не олардың өкілдеріне беріледі. анықталған бұзушылықтарды және басқа да әрекеттерді қарау және жою бойынша шаралар қабылдау.
4. Тексеру нәтижесінде анықталған бұзушылықтар бойынша тексерілетін субъект қарсылық болмаған жағдайда үш жұмыс күнінен кешіктірмей белгіленген мерзімдерді көрсете отырып, анықталған бұзушылықтарды жою бойынша қолданылатын шаралар туралы ақпарат беруге міндетті. , олар тексеру жүргізген мемлекеттік органның басшысымен келісіледі.
5. Тексерілетін субъектілердің келулер мен тексерулер кітабын жүргізуге құқығы бар. Бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдары тексерілетін субъектілерге бару және тексерулер кітабында жасалған әрекеттер туралы жазба жасауға міндетті.
актіде көрсетілген атауларды, лауазымдарды және мәліметтерді көрсете отырып.
6. Түпнұсқа бухгалтерлік және өзге де құжаттарды алып қоюға және алып қоюға тыйым салынады.
Құжаттардың түпнұсқасын алу және алып қою Қазақстан Республикасы Қылмыстық-процестік кодексінің нормаларына сәйкес, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген жағдайларда жүзеге асырылады.
7. Осы Заңның 5-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзушылықтар болмаған жағдайда, тексеру жүргізу кезінде тексеру нәтижелері туралы актіге тиісті жазба енгізіледі.
8. Тексеруді тағайындау туралы актіде көрсетілген тексеруді аяқтау күнінен кешіктірмей тексерілетін субъектіге тексеру нәтижелері туралы есеп тапсырылған күн тексеру кезеңінің аяқталуы болып есептеледі.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:

негізгі:

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру
3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру
4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.
5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.
6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.
7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1 http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е**.**. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Профилактикалық санитарлық қадағалау(ҚББ) өнеркәсіптік кәсіпорындарды жаңадан салу және реконструкциялау кезінде [Мәтін] : оқу-әдістемелік құрал / ред. К.К. Тогузбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с
4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы білім бойынша тапсырмалар жинағы гигиенаға : оқу-әдістемелік әдістемелік құрал / М.Г. Қалишев [және т.б.]. - М. : "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1.Қандай тексеру түрлерін білесіз?
2. Тексеру мерзімін не анықтайды?
3. Сынамаларды алу тәртібін көрсетіңіз.
4. Тест нәтижелері қалай ұсынылған?

Дәріс №4

1.Тақырып: Жұқпалы аурулардың алдын алу. Обаға қарсы және дезинфекциялық станциялардың құрылымы мен қызметі

2.Мақсат: студенттерді обаға қарсы және дезинфекциялық станциялардың құрылымымен және қызметімен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Қазақстанда жұқпалы аурулардың алдын алу мемлекеттік денсаулық сақтау саясатының маңызды бөлігі болып табылады. Бұл жұмыс аурушаңдықты төмендетуге, індеттердің алдын алуға және халықтың санитарлық қауіпсіздігінің жоғары деңгейін қамтамасыз етуге бағытталған. Алдын алудың негізгі бағыттарына мыналар жатады:

1. Вакцинация

- Ұлттық егу күнтізбесі туберкулез, қызылша, қызамық, В гепатиті, дифтерия, көкжөтел, сіреспе, полиомиелит және басқа да ауруларға қарсы міндетті екпелерді қамтиды.

- Маусымдық егу науқаны жүргізіледі, мысалы, тұмауға қарсы.
- Тәуекел тобына, соның ішінде балаларды, қарттарды және медицина қызметкерлерін қамту үшін бағдарламалар әзірленуде.

2. Санитарлық шаралар

- Қоғамдық орындардағы судың, тамақтың сапасын және санитарлық нормалардың сақталуын қадағалау.
- Ауылдық және шалғай елді мекендердің қауіпсіз ауыз суға қолжетімділігін қамтамасыз ету.
- Жеке бас гигиенасы, қол жуу және санитарлық ережелер туралы түсіндіру жұмыстары.

3. Эпидемиологиялық қадағалау

- Жұқпалы аурулардың ошақтарын жедел бақылау.
- Эпидемияны болжау және алдын алу үшін деректерді жинау және талдау.
- Қауіпті инфекциялардың әкелінуін болдырмау үшін шекаралық бақылау күшейтілді.

4. Білім беру және ақпараттық науқандар

- Мектептер, бұқаралық ақпарат құралдары және медициналық мекемелер арқылы инфекцияның алдын алу, дұрыс тамақтану, өзін-өзі емдеудің зияны және дер кезінде медициналық көмекке жүгінудің маңыздылығы туралы тәрбие жұмыстары.
- АҚТҚ/ЖИТС, гепатит және басқа да инфекциялар туралы хабардарлықты арттыру бағдарламалары.

5. Жыныстық жолмен берілетін инфекцияларды бақылау

- Мамандандырылған диагностикалық және емдеу орталықтарын ашу.
-Тегін контрацепция (презерватив) тарату.
- Қауіпсіз мінез-құлық бойынша оқыту бағдарламалары.

6. Ерекше қауіпті инфекциялармен күресу

- Қазақстанда оба, бруцеллез, туляремия сияқты жұқпалы ауруларға ерекше көңіл бөлінеді, бұл оның географиялық орналасуының ерекшеліктеріне байланысты.
-Тәжірибе алмасу және бақылаудың заманауи әдістеріне қол жеткізу үшін халықаралық ұйымдармен (ДДСҰ) ынтымақтастық.

7. COVID-19-ға қарсы иммундау

- Денсаулық сақтау министрлігі бекіткен вакциналарды қолдана отырып, COVID-19-ға қарсы жаппай вакцинацияны енгізу.
- Вакцинация пункттерін ұйымдастыру, оның ішінде жету қиын аймақтарда.

8. Мемлекеттік бағдарламалар мен бастамалар

- Жалпы эпидемиологиялық жағдайды жақсартуға бағытталған «Денсаулық» сияқты бағдарламалар.
- Медициналық мекемелерді қаржыландыру мен жабдықтауды күшейту.

Жұқпалы аурулардың алдын алу тек мемлекеттің ғана емес, азаматтардың да қатысуын талап етеді, бұл олардың денсаулығына жауапкершілікпен қарауды және медицина қызметкерлерінің ұсыныстарын орындауды білдіреді.

Мемлекет атынан құрылтайшысы – Қазақстан Республикасының Үкіметі, уәкілетті органы – Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау комитеті.

Мекеме қызметінің мақсаты – бекітілген аумақта карантиндік (оба, тырысқақ) және аса қауіпті инфекцияларға (бруцеллез, туляремия, сібір жарасы) қарсы эпидемиялық салауаттылықты қамтамасыз ету.

Мекеме қызметінің нысанасы:

1) аумақтық санитарлық-эпидемиологиялық және емдеу-профилактикалық мекемелермен бірлесіп, энзоотиялық аумақта обаның эпидемиялық жай-күйін қамтамасыз ететін және

инфекцияның оның шекарасынан тыс таралуына жол бермейтін профилактикалық іс-шаралар кешенін ұйымдастыру және өткізу;

2) станциялар мен бөлімшелердің тұрақты эпидемияға қарсы дайындығын қамтамасыз ету, оба, тырысқақ және басқа да аса қауіпті инфекция ошақтарын оқшаулау және жою бойынша эпидемияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге қатысу;

3) ведомстволық бағыныстылығына қарамастан аса қауіпті инфекциялардың қоздырғыштарын анықтау бойынша зерттеулер жүргізетін зертханалардағы эпидемияға қарсы режимді, сондай-ақ ауру анықталған жағдайда санитариялық-эпидемиологиялық және емдеу-профилактикалық мекемелердің эпидемияға қарсы дайындығын қадағалау карантиндік және басқа да аса қауіпті инфекциялармен ауыратын науқас;

4) Қазақстан Республикасының аумағын карантиндік және басқа да аса қауіпті инфекциялардың әкелінуінен және таралуынан санитарлық қорғау жөніндегі іс-шараларды жүргізуде денсаулық сақтау органдары мен мекемелеріне әдістемелік, консультативтік және практикалық көмекті ұйымдастыру және көрсету;

5) адам үшін қауіпті және аймақтық патологияда эпидемиологиялық маңызы бар бактериялық және вирустық инфекциялардың табиғи ошақтарын анықтауға және зерттеуге қатысу;

6) ғылыми жұмыстарды жүргізу;

7) аса қауіпті инфекцияларды зертханалық диагностикалаудың жаңа тиімді әдістері мен құралдарын,

8) жұмыс әдістерінің ұйымдастырылған нысандарын әзірлеу және енгізу;

9) бактериялардың жұмыс маркаларының мұражайын (коллекциясын) құру, сақтауды қамтамасыз ету,эксперименттер мен өндірістік мақсаттар үшін жануарларды күту, көбейту және сатып алу;

10) мекеме базасында орта медициналық персоналды (зертханашыларды) белгіленген үлгідегі анықтама бере отырып, бактериологиялық зертханаларда аса қауіпті инфекциялардың қоздырғыштарымен жұмыс істеуге оқыту;

11) жұмыс профиліне сәйкес шарттар бойынша басқа да жұмыстарды орындау.

Қазақстан Республикасының обаға қарсы мемлекеттік мекемелерінің құрылымы

Обаға қарсы станция (ОҚС)

1. Әкімшілік-шаруашылық персонал
2. Обаны диагностикалау және алдын алу зертханасы
3. Тырысқақ және басқа да аса қауіпті инфекциялар зертханасы (АҚИ)
4. Эпизотология және АҚИ алдын алу зертханасы
5. Мәдени орталар зертханасы
6. Тірі мәдениеттер мұражайы
7. Вивариум

Обаға қарсы бөлім (ОҚБ)

1. Әкімшілік-шаруашылық персонал
2. Оба және басқа да АҚИ зертханасы
3. Эпизотология және АҚИ алдын алу зертханасы
4. Виварий

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет: негізгі:

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.

2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру

3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру

4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.

5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.

6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.

2. Сраубаев, Е.**.** Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.

3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с

4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.

5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Жұқпалы аурулардың алдын алудың негізгі бағыттары
2. Обаға қарсы станцияның мақсаты мен қызметі қандай?
3. Обаға қарсы станцияның құрылымын сипаттаңыз.
4. Обаға қарсы бөлімшенің құрылымын сипаттаңыз.

Дәріс №5

1.Тақырып: Аурулардың алдын алудағы санитарлық тәрбиенің рөлі, оларды жүзеге асыру әдістері

2.Мақсат: студенттерді практикалық қызметте қолданылатын заңнамалық құжаттармен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Денсаулық сақтаудағы санитарлық тәрбиенің рөлі.

Денсаулық сақтау саласы – медицина ғылымы мен денсаулық сақтау саласы, оның мақсаты халық арасында медициналық білімді тарату, оның жекелеген топтарын гигиеналық оқыту мен тәрбиелеу, еңбек жағдайлары мен тұрмысын жақсартуға, олардың денсаулығын сақтау мен тұрақтылығын қамтамасыз етуге жәрдемдесу болып табылады. олардың денсаулығын жақсарту, жоғары жұмысқа қабілеттілік және белсенді ұзақ өмір сүру.

Денсаулық сақтау саласы еңбеккерлердің қалың бұқарасын медициналық біліммен қаруландыра отырып, олардың санитарлық мәдениеттің жоғары деңгейі үшін күресте шығармашылық бастамасын көтереді. «Денсаулық сақтау саласындағы білім туралы ережеде»

санитарлық тәрбиенің негізгі міндеті халықты гигиеналық оқыту және тәрбиелеу болып табылатындығы бекітілген.

Отандық денсаулық сақтау, емдік және профилактикалық медицина синтезін жүзеге асыра отырып, денсаулық сақтау саласын кеңінен қолданады. Сондықтан барлық медицина қызметкерлері өз қызметінің сипаты бойынша халық арасында медициналық білімді насихаттаушы болып табылады.

Денсаулық сақтау министрлігі медициналық білімді насихаттау үшін ай сайын әрбір дәрігер мен орта медицина қызметкеріне кемінде 4 сағат жұмыс уақыты берілетінін белгіледі.

Денсаулық сақтау саласы – медициналық жұмыстың бірегей саласы, оны жүзеге асыру белгілі бір білім мен дағдыларды қажет етеді.

Сауықтыру тәрбиесінің тиімділігі көп жағдайда аудиторияның ерекшеліктерін, оның қызығушылықтарын, мәдени деңгейін, жасын және т.б.

Бүкіл халықты жыл сайынғы медициналық тексеруден өткізуде денсаулық сақтау саласының маңызы ерекше.

Бұл жұмыстың мазмұны әртүрлі:

- халықты аурудың алғашқы белгілерімен таныстыру;
- аурулардың алдын алу шаралары;
- еңбек, демалыс және тамақтанудың дұрыс режимін ұйымдастыру;
- дәрігердің уақтылы кеңес алуына және белсенді емдеу қажеттілігіне ықпал ету.

Медициналық тексеруден өткен науқастарға дәрігерлер еңбек пен демалысты ұйымдастыру ережелерін түсіндіреді, оларды режиммен, диетамен, медициналық тексерудің мақсаттары мен міндеттерімен таныстырады.

Денсаулықты тәрбиелеудің әдістері мен құралдары

Денсаулықты сақтау мен нығайтуда үлкен маңызға ие халықтың санитарлық мәдениетін көтеру – санитарлық тәрбиенің міндеті.

Сауықтыру тәрбиесінің формалары үш негізгі үгіт-насихат әдісіне – ауызша, баспа және көрнекі, сонымен қатар олардың комбинациясына негізделген. Дәрістер мен әңгімелердің түсініктілігі мен есте сақталуы (тиімділігі) әртүрлі көрнекі құралдармен (мөлдір фильмдер, диафильмдер, диапозитивтер, кодограммалар) артады.

Қазақстан Республикасындағы денсаулық сақтаудың негізгі принциптері:

- күй сипаты
- ғылыми
- қолжетімділік
- жаппай қатысу.

Оны дұрыс ұйымдастырудың ең маңызды шарттары денсаулық сақтаудың маңызды міндеттерін анықтауды көздейтін жоспарлау болып табылады. Салауатты өмір салтын қалыптастыру жұмыстарын ұйымдастырудың негізгі мақсаты – халықтың жалпы және санитарлық мәдениетін арттыру. Емдеу-профилактикалық мекемелерде санитарлық ағарту жұмыстарын аурухана мен емхана медицина қызметкерлері бригадасы жүргізеді, санитарлық және діни белсенділер тартылады.

Тәрбие жұмысы мыналар арасында жүргізіледі:

- науқастар арасында жүргізіледі
- олардың туыстары
- келушілер
- олар қызмет көрсететін халық арасында да.

<u>Емдеу-профилактикалық мекемелерде санитарлық ағарту жұмыстары жоспарлануда сипаты:</u>

- мекеменің профиліне байланысты қызметтің ерекшеліктері ескеріледі;
- аурулардың маусымдылығы;
- эпидемиологиялық жағдай және т.б.

Ұйымдастырушылық жұмыс бөліміне мыналар кіреді:
жұмыс жоспарын құру;
жиналыстарды ұйымдастыру;
лекциялық топтардың құрамын бекіту;
сауықтыру бұрышын ұйымдастыру;
қабырғадағы басып шығаруды тексеру.

Әдістемелік жұмыс бөлімі:
лекциялар, әңгімелер, баяндамалар мәтіндерін құрастыру;
санитарлық ағарту жұмыстарының сапасын бақылау;
материалдарды басып шығаруға дайындау;
дәріс папкаларын жобалау.

Жаппай жұмыс бөлімінде туыстармен және келушілермен өткізілетін іс-шаралар бар:
сабақты ұйымдастыру;
дәріс оқу;
әңгіме жүргізу;
аудан тұрғындарымен кездесулер;
сұрақ-жауап кездесулері;
жергілікті баспасөзге мақалалар дайындау.

Санитарлық құралдармен жұмыс бөлімінде мыналар қарастырылған:
газет шығару;
стендтердің дизайны;
сауықтыру бұрыштарын ұйымдастыру.

Денсаулық сақтау тәжірибесінде санитарлық ағарту насихатының баспа әдісі маңызды орын алады. Баспасөз үгіт-насихат құралдарының ішінде емдеу-профилактикалық мекемелерде ғылыми-көпшілік брошюралар, ұрандар, парақшалар мен жадынамалар, денсаулық бюллетеньдері мен қабырға газеттері, сұрақ-жауап тақтасын пайдаланған жөн.

Ұран - бұл белгілі бір кеңестерді орындауға шақыру.

Жаднама - белгілі бір адамдар тобы (дені сау және ауру) ұстануға тиіс кеңестер мен ережелердің тізімі.

Денсаулық бюллетень денсаулық мәселелеріне қоғамның назарын аударудың маңызды құралы болып табылады. Бюллетень кез келген маңызды мәселені қамтиды (тыныс алу органдарының ауруларының, гипертонияның алдын алу, Боткин ауруының алдын алу, көлік жарақаттарының алдын алу).

Санитарлық газет бірнеше тақырыпты қамтиды. Газеттер мен ақпараттық бюллетеньдерді шығару үшін материал ретінде нақты мысалдары бар жергілікті материалды пайдаланыңыз (мақалалар, науқастардың хаттары, санитарлық пошта қызметкерінің ескертулері). Мәдени-ағарту мекемелерінде ауызша журналдар жүргізген жөн. Ауызша журналды өткізу әдістемесі тақырыптық кешті өткізу әдістемесінен ерекшеленеді, өйткені ауызша журнал әртүрлі тақырыптарды қамтиды.

Емханаларда және ауруханаларда пациенттердің біртекті топтары үшін емдік дене шынықтыру және емдік тамақтану бойынша конференциялар өткізген жөн. Емхананың дәрігерлері мен медбикелері санитарлық құралдарды дайындап жатыр. Денсаулықты сақтау бойынша білім беру барлық мамандықтағы дәрігерлердің міндеттеріне кіреді және олардың емханадағы профилактикалық жұмысының маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру

Халықтың әртүрлі топтарын сауықтыру және емдеу қызметінің ерекшеліктеріне қарай әйелдердің денсаулығын нығайтуға, балалар денсаулығын үйлесімді дамытуға, жастардың салауатты өмір салтын қалыптастыруға, денсаулықты сақтауға байланысты қызметтің нақты бағыттары бар. және егде жастағы адамдардың шығармашылық белсенділігі.

Қоғамдық денсаулық сақтау.

Халық денсаулығын сақтау мен нығайтудың ең маңызды міндеті – үйлесімді дене және рухани дамуды және жан-жақты білім беруді қамтамасыз ету.

Халық денсаулығы проблемасы бірқатар факторларға байланысты негізгі орынды алады. Денсаулық адам өмірінде шешуші рөл атқарады.

Оның деңгейі көбінесе кәсіби жетілдіру мүмкіндігін, шығармашылық өсуді, қабылдаудың толықтығын, демек өмірге қанағаттануды анықтайды.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру – көп қырлы, күрделі міндет, оны табысты шешу мемлекет пен қоғамдық механизмнің барлық бөліктерінің күш-жігерін қажет етеді.

Ең маңызды міндеттерге мыналар жатады:

1) Заманауи ғылыми жетістіктерге негізделген оңтайлы санитарлық-гигиеналық нормаларды әзірлеу және енгізу.
2) Күнделікті рационалды режимді сақтау, оның ішінде демалыс, ұйқы және тамақтану.
3) Дене шынықтыру және спортпен үнемі айналысу.
4) Сауықтыру мекемелерінің желісін кеңейту.
5) Халықтың медициналық профилактикасы бойынша жұмысты жетілдіру, оларды медициналық тексеруден өткізу.
6) Халыққа гигиеналық білім беру жүйесін құру.

Салауатты өмір салтын насихаттау

Салауатты өмір салтын қалыптастыру кезінде қауіп факторларын және оларды белсенді түрде жою әдістерін анықтау, алдын алу және емдеу және сауықтыру іс-шараларының тиімділігін арттыру шараларын әзірлеудің маңызы зор. Маңызды міндеттердің қатарында адамның физикалық даму деңгейін арттыру және қозғалыс режимін жақсарту құралдары мен әдістерін әзірлеу және енгізу болып табылады.

Әйелдердің денсаулығын нығайту.

Әйелдер денсаулығының деңгейін жан-жақты жақсартуды қамтамасыз етуге бағытталған негізгі міндеттердің ішінде жетекшілері мыналар болып табылады:

Қыздарды ана болуға белсенді дайындау шаралары, оның ішінде қыздардың денсаулығының, оның ішінде репродуктивті функцияларының дамуын медициналық бақылау, сондай-ақ оларға гигиеналық білім беру.

Жыл сайынғы медициналық тексерулер негізінде әйелдердің өмірінің барлық кезеңдерінде олардың денсаулығына кешенді бақылауды қамтамасыз ету.

Медициналық қадағалау жүйесін жетілдіру және жүкті әйелдер мен аналарға қажетті көмек көрсету.

Отбасына медициналық-әлеуметтік көмек көрсетуді кеңейту, отбасының жоспарлы дамуына жәрдемдесуге және отбасы өмірінің медициналық аспектілерін қамтамасыз етуге арналған медициналық-генетикалық және неке-отбасылық консультациялар желісін дамыту.

Балалардың денсаулығын үйлесімді қалыптастыру

Бала денсаулығын сақтау жүйесі – дені сау, жан-жақты дамыған ұрпақ тәрбиелеудің негізі. Балалар профилактикалық мекемелерінің, ең алдымен, алғашқы медициналық-санитарлық көмектің – емханалардың, мектепке дейінгі мекемелердің, мектептердің, балалар санаторийлерінің кең сараланған желісі балалардың үйлесімді дамуын қамтамасыз ететін профилактикалық іс-шараларды қамтамасыз ету бойынша көптеген педиатр дәрігерлерінің

тиімді жұмысының негізі болып табылады, аурушаңдықтың алдын алу, өскелең ұрпақтың денсаулығын сақтау және нығайту бойынша тиімді шаралар. Жастайынан үйлесімді дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру мәселесін шешуде отбасындағы моральдық-психологиялық ахуал, ондағы салауатты физикалық және адамгершілік ортаны құру, отбасын салауатты өмір салтының қайнар көзіне айналдыру. ерекше маңызға ие.

Егде жастағы топтағы адамдардың денсаулығы мен шығармашылық белсенділігін сақтау

Әлеуметтік және үлкен дәрежеде медициналық мәселені шешу кезінде ағзадағы жасына байланысты және патологиялық өзгерістердің үйлесімімен сипатталатын егде жастағы топтардың денсаулық жағдайының дәрежесі мен сипатын ескеру қажет. , ағзаның функционалдық мүмкіндіктеріне айтарлықтай әсер ететін созылмалы аурулардың көптігі.

Айта кету керек, егде жастағы тұрғындардың аурушаңдығының спецификалық сипаты ағзаның өмірлік маңызды функцияларын, жұмысқа қабілеттілігін және өзін-өзі күту қабілетін қалпына келтіру үшін диагностикалық және емдеу жоспарының қажетті медициналық шараларының күрт өсуін анықтайды.

Жастардың салауатты өмір салтын қалыптастыру

Қазіргі жағдайда жастарға кәсіптік бағдар беру және іріктеу мәселесі ерекше маңызға ие.

Кәсіби басшылық жеке тұлғаның физикалық және психологиялық ерекшеліктерін ескеруі керек, бұл әрбір жастың мүмкіндіктері мен бейімділігін барынша толық ашуға және пайдалануға мүмкіндік береді, оның шығармашылық өнімділігі ең маңызды салада өзін орнықтыруға мүмкіндік береді; демек, таңдаған мамандығына жоғары қанағаттанушылық.

Маңызды байланыс - жыныстық тәрбие. Отау құрған әрбір жас жігіт пен қыз өз жауапкершілігінің ауқымын толық түсініп, отбасылық өмір тудыратын мәселелердің күрделілігін сезінуі қажет. Бақытты некенің алғышарты - ерлі-зайыптылардың бір-біріне деген қамқорлық қарым-қатынасы, отбасылық өмірдің барлық аспектілерінің, әсіресе жыныстық өмірдің мәні мен сипатын, оның психологиялық және гигиеналық аспектілерін түсіну.

Халықтың салауатты өмір салтын қалыптастыру қазіргі уақытта негізінен маскүнемдік пен темекі шегуді жоюды көздейді. Бұл ретте салауатты өмір салтын қалыптастыру бағдарламасы бүкіл өмірдің мәдени деңгейін арттыруға, бос уақытты өткізу мәдениетін арттыруға, байсалды өмір салтын қалыптастыруға бағытталған. Жеке және қоғамдық денсаулықты нығайту мәселелеріне қатысты әрбір адамның белсенді позицияны ұстануын қамтамасыз ету маңызды.

Денсаулықты қалыптастыру және нығайту мақсатында экологиялық мәдениетті, табиғатқа ұқыпты қатынасты және оны ұтымды пайдалануды қалыптастыру маңызды бағыттардың қатарында.

Денсаулыққа қауіп төндіретін факторларды жеңу. Денсаулыққа теріс әсер ететін факторлар:

қоршаған ортаның ластануы
темекі шегу
алкоголь
есірткі
стресс
ауру

қартаю.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:

негізгі:

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта

қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру

3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру

4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.

5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.

6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е.**.** Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с
4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Денсаулықты сақтау туралы білім беру түсінігіне анықтама беріңіз.
2. Профилактикалық іс-шараларда денсаулықты сақтаудың маңызы қандай? аурулар?
3. Сауықтыру тәрбиесінің әдістері мен құралдарын атаңыз.
4. Салауатты өмір салтын қалыптастыру дегеніміз не?

Дәріс № 6

1.Тақырып: Суға, ауаға, топыраққа қойылатын санитарлық талаптар.

2.Мақсат: студентті суды, топырақты және атмосфералық ауаны зерттеу әдістерімен, жұмыс аймағының ауасын зерттеу әдістерімен және физика-химиялық зерттеу әдістерімен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Суға, ауаға және топыраққа қойылатын санитарлық талаптар олардың сақталуына бағытталған қауіпсіздігі және адам денсаулығына пайдалы әсері.

Санитарлық талаптар

1. *Су*

Ауыз су:

- Микробиологиялық және химиялық терминдердегі қауіпсіздік.
- Патогендік микроорганизмдердің болмауы.
- Уытты заттардың (нитраттар, ауыр металдар, пестицидтер) құрамының нормалары.
- Органолептикалық қасиеттері (иісі, дәмі, түсі, мөлдірлігі).
- Санитарлық ережелерді сақтау

жер үсті және жер асты сулары:

- Ағынды сулар мен қалдықтардан ластануды болдырмау.

- Қоректік заттардың (азот, фосфор) және мұнай өнімдерін бақылау.

2. Ауа

Атмосфералық ауа:

- SO_2, NO_x, CO, PM2.5 және PM10 қалқымалы бөлшектері сияқты ластаушы заттардың рұқсат етілген ең жоғары концентрациясы (ШРК).
- Өнеркәсіптік және көліктік шығарындыларды азайту.
- Аллергендер мен токсиндерді бақылау.

Жұмыс аймағының ауасы:

- Зиянды заттардың, соның ішінде аэрозольдердің, химиялық заттардың, шаңның рұқсат етілген ең жоғары концентрациясы.
- Ылғалдылықты, температураны, ауа жылдамдығын бақылау.

3. Топырақ

Ластаушы заттардың жетіспеушілігі (ауыр металдар, мұнай өнімдері, радионуклидтер).
Қарашірік мөлшері, pH, құнарлылық нормаларына сәйкестік.
Ауыл шаруашылығы өнімдерін өсіру қауіпсіздігі.
Ағынды сулармен және қалдықтармен ластануды болдырмау.

Зерттеу әдістері

1. Суды зерттеу

Физико-химиялық әдістер:

- pH, лайлылық, түс, иіс, қаттылықты анықтау.
- Иондар құрамын талдау (Na^+, Cl^-, SO_4^{2-}, NO_3^-) титрлеу әдісімен, ион-селективті электродтар.
- Ауыр металдарға арналған химиялық талдаулар (спектрофотометрия, атомдық сіңіру).
- Органикалық ластануды бағалау (перманганат тотығуы, КО, БОД).

Микробиологиялық зерттеулер:

- Ішек таяқшасын, энтерококктарды бөліп алу және анықтау.
- Патогендік микроорганизмдердің болуына тестілеу.

2. Топырақты зерттеу

Физико-химиялық талдау:

- Бөлшек өлшемдерінің таралуын зерттеу (механикалық талдау).
- Органикалық заттарды анықтау (Турен әдісімен немесе Валкли).
- Ауыр металдардың құрамы (атомдық абсорбциялық талдау).
- pH, азот, фосфор, калий мазмұнын бақылау.

Микробиологиялық талдау

- Микроорганизмдердің жалпы санын анықтау.
- Патогендік микробтарға сынау.

3. Ауаны зерттеу

- **Атмосфералық ауа:**
  - CO, SO_2, NO_2, озонды өлшеуге арналған газ анализаторлары.
  - Шаң мен аэрозольды талдау (гравиметриялық әдіс).
  - Уытты заттардың концентрациясын спектрофотометрия арқылы анықтау.
- **Жұмыс аймағының ауасы:**
  - Сынама алғыштардың көмегімен булар мен газдардың деңгейін бақылау.
  - Аэрозольдер мен ұсақ шаңды анықтау.
  - Микроклиматты бақылау (температура, ылғалдылық, ауа жылдамдығы).

Физико-химиялық зерттеу әдістері

- **Хроматография (газ және сұйық): күрделі қоспаларды талдау үшін.**
- **Спектрофотометрия: ластаушы заттардың сандық анықтауы.**

• Атомдық абсорбция әдісі: металдың құрамын зерттеу.
• Титриметрия: иондарды анықтаудың классикалық әдісі.
Барлық әдістер мен талаптар қоршаған орта факторларының адам денсаулығына зиянды әсерін болдырмауға бағытталған.

4. Иллюстрациялық материал: презентация
5. Әдебиет:
негізгі:
1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру
3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру
4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.
5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.
6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.
7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП
қосымша:
1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е. Н. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с
4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.
6.Бақылау сұрақтары:
1. Суға қойылатын санитарлық талаптар қандай?
2. Ауаға қойылатын санитарлық талаптар қандай?
3. Топыраққа қойылатын санитарлық талаптар қандай?
4. Топырақты, суды, ауаны зерттеу үшін қандай әдістер қолданылады?

№7 Дәріс

1.Тақырып: Санитарлық-эпидемиологиялық аудит, сараптама
2.Мақсат: студентті аудит жүргізу ережелерімен және тәртібімен таныстыру. Аудиторлық есеп және оны беру тәртібі.
3. Дәріс тезистері
Санитариялық-эпидемиологиялық аудит (СЭА) – бұл объектілердің, өнімдердің, процестердің немесе қызметтердің санитарлық-эпидемиологиялық талаптар мен стандарттарға сәйкестігін

тәуелсіз бағалау. Қазақстанда СЭҚ жүргізу санитарлық-эпидемиологиялық заңнамамен, сондай-ақ елде қабылданған жалпы аудит ережелерімен реттеледі.

1. Аудит: жүріс-тұрыс ережелері

Санитарлық-эпидемиологиялық аудит жүргізу бірнеше кезеңнен тұрады:

1. Аудитті бастау:

- Тапсырыс беруші мен аудиторлық ұйым арасында шарт жасасу.
- Аудиттің мақсаттарын, көлемін және объектісін анықтау.

2. Аудитке дайындық:

- Ұсынылған құжаттарды талдау (санитарлық ережелер, технологиялық схемалар, алдыңғы тексерулердің есептері).
- Аудиторлық топты құру.

3. Аудит жүргізу:

- Объектіні, өндірістік аумақтарды, жабдықтар мен үй-жайларды тексеру.
- Зертханалық зерттеулер үшін сынама алу (қажет болса).
- Санитарлық нормаларға сәйкестігін бағалау (мысалы, ҚР СН, СанПиН).
- Персоналдан сұхбат алу және ұйымдық процестерді талдау.

4. Нәтижелерді талдау:

- Жиналған мәліметтерді стандарттармен салыстыру.
- Анықталған сәйкессіздіктерді жою бойынша қорытындылар мен ұсыныстарды дайындау.

2. Аудиторлық есеп және оны беру тәртібі

Аудиторлық есеп – тексеру фактісін растайтын және аудит нәтижелерін көрсететін қорытынды құжат.

Аудиторлық есептің мазмұны:

• Аудит туралы жалпы ақпарат (күндері, объектісі, мақсаты, қатысушылары).
• Негізінде аудит жүргізілген нормативтік құқықтық актілердің тізбесі.
• Анықталған бұзушылықтардың толық сипаттамасы немесе олардың жоқтығын растау.
• Кемшіліктерді жою бойынша ұсыныстар (қажет болған жағдайда).
• Нысанның санитарлық нормаларға сәйкестігі немесе сәйкес еместігі туралы қорытынды.

Шығару тәртібі:

1. Аудитордың немесе аудиторлар тобының есебін жасау.
2. Аудитор(лар) мен аудиторлық ұйым басшысының құжатқа қол қоюы.
3. Тапсырыс берушіге шартта белгіленген мерзімде қорытындыны беру.

3. Сараптама: ережелері мен тәртібі

Санитариялық-эпидемиологиялық сараптама – бұл рұқсаты бар органдар немесе ұйымдар жүзеге асыратын объектілер мен өнімдердің қауіпсіздігін бағалау процесі.

Сараптаманы өткізу тәртібі:

1. Сараптаманы бастау:

- Тұтынушының уәкілетті ұйыммен байланысы.
- Өнім үлгілерін және ілеспе құжаттарды ұсыну.

2. Зерттеу:

- Зертханалық зерттеулер (микробиологиялық, химиялық, токсикологиялық).
- Материалдарды, жабдықтарды және технологияларды бағалау.

3. Сараптама қорытындысын жасау:

- Құжатта зертханалық зерттеулердің нәтижелері, өнімнің немесе объектінің санитарлық нормалар мен ұсынымдар талаптарына сәйкестігі туралы қорытындылар бар.

Қазақстандағы нормативтік құқықтық актілер:

• «Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы.
• Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің қаулылары мен нормативтік құқықтық актілері.
• Мемлекеттік санитарлық ережелер мен ережелер (SanPiN).

Қазақстандағы ерекшеліктері

1. Лицензиялау: СЭБ және сараптама жүргізетін ұйымдардың мұндай жұмыстарды орындауға лицензиясы болуы керек.

2. Жауапкершілік: бұзушылықтар анықталған жағдайда құқық бұзушы ұйымға әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін.

3. Бақылау жүйесімен интеграция: Аудит және сараптама нәтижелерін мемлекеттік қадағалау органдары тексерулер кезінде пайдалана алады.

Барлық процедураларды занга сайкес сактау елги санитария-эпидемиология салауаттылык акша артыруга ыкпал етеди.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:

негізгі

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру
3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру
4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.
5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.
6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.
7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е. Н. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с
4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Санитарлық-эпидемиологиялық аудит түсінігі.
2. Аудит жүргізу кезеңдері мен ережелерін сипаттаңыз.
3. Аудиторлық қорытынды дегеніміз не? Мазмұны және жеткізу тәртібі.

4. Қазақстандағы нормативтік құжаттарды атаңыз.

Дәріс № 8

1.Тақырып: Халықтың әртүрлі топтарын тамақтандыруға қойылатын гигиеналық талаптар.

2.Мақсат: студентті тамақтандырудың жалпы принциптерімен, халықтың әртүрлі топтары үшін тамақтандыруға қойылатын гигиеналық талаптармен таныстыру

3. Дәріс тезистері

Қазақстанда халықты тамақтандыруды ұйымдастыру денсаулықты қамтамасыз етуге және аурулардың алдын алуға бағытталған санитарлық нормалар мен ережелермен реттеледі. Гигиеналық талаптар халықтың әртүрлі топтарының физиологиялық қажеттіліктерін және олардың өмір салтының ерекшеліктерін ескереді.

Қоғамдық тамақтанудың жалпы принциптері

1. **Теңгерімді диета:**

- Денені барлық қажетті заттармен қамтамасыз ету: ақуыздар, майлар, көмірсулар, витаминдер, минералдар және су.
- Жас, жыныс, физикалық белсенділік деңгейіне және физиологиялық жағдайға байланысты диетаның энергетикалық құндылығын есепке алу.

2.Тамақтану режимі:

- Оңтайлы болу үшін тұрақты және шағын тамақтану (күніне 3-5 рет). қоректік заттардың сіңуі. - Тамақтану арасындағы аралықтарды сақтаңыз.

3. Өнімнің сапасы мен қауіпсіздігі:

- Сәйкес келетін жаңа және қауіпсіз өнімдерді пайдалану санитарлық-гигиеналық талаптар.
- Сақтау мерзімдері мен дайындау технологияларының сақталуын бақылау.

4. Жас және физиологиялық ерекшеліктеріне бейімделу:

- Халықтың нақты топтарының қажеттіліктерін ескеру (мысалы, балалар, жүкті әйелдер, қарттар, ерекше қажеттіліктері бар адамдар).

Халықтың әртүрлі топтарын тамақтандыруға қойылатын гигиеналық талаптар

1. Балалар мен жасөспірімдер

• **Мектеп жасына дейінгі балалардың тамақтануы:**
- Диетаның энергетикалық құндылығы: жасына байланысты 1200–1800 ккал.
- Сүт өнімдері, жемістер, көкөністер, балық, ет және жарма болуы қажет.
- Кальцийге, темірге, D және C витаминдеріне бай тағамдарға назар аударыңыз.

• Мектеп оқушылары мен жасөспірімдердің тамақтануы:
- Энергетикалық құндылығы 2000–3000 ккал дейін артады.
- Диетада ақыл-ой белсенділігін арттыратын тағамдар болуы керек: жаңғақтар, балық, дәнді дақылдар.
- Семіздікке жол бермеу үшін фастфуд пен тәттілерді тұтынуды шектеңіз.

2. Жүкті және бала емізетін әйелдер

• Ақуыздарға (дене салмағына 1,2–1,5 г/кг), дәрумендерге (A, B, C, D, E, фолий қышқылы) және минералдарға (темір, кальций, магний) талаптар артады.
• Балықты, жұмыртқаны, сүт өнімдерін, жемістерді, көкөністерді тұтыну.
• Кофеин, тұз және қантты тұтынуды шектеңіз.

3. Қарт адамдар

• Майлар мен көмірсулардың тұтынылуын азайту арқылы диетаның калориялылығын (1500–2000 ккал) азайту.

• Талшыққа бай тағамдардың (көкөністер, дәнді дақылдар) үлесін арттыру.
• Жеңіл сіңімді ақуыздарға (балық, құс еті, сүт өнімдері) назар аударыңыз.
• Гипертонияның алдын алу үшін тұзды тұтынуды бақылау.
4. Психикалық және физикалық қызметкерлер
• Ақыл-ой жұмысы:
- Мидың жұмысын жақсартатын тағамдарды қамтитын диета: жаңғақтар, жидектер, балық, тұтас дәндер.
- Энергетикалық құндылығы: 2000–2500 ккал.
• Дене еңбегі:
- Калорияны тұтынуды арттыру (3000–4000 ккал).
- Бұлшықеттерді қалпына келтіру және энергия үшін ақуыздар мен көмірсуларға бай тағамдар.
5. Ерекше қажеттіліктері бар адамдар
• Медициналық ұсыныстарды ескере отырып, жеке диетаны құру.
• Глютенсіз немесе төмен лактоза сияқты арнайы өнімдерді пайдалану.
• Асқынулардың алдын алу үшін тұздың, қанттың, майлардың құрамын бақылау.

Гигиеналық талаптарды іс жүзінде орындау

1. Оқу орындарында, кәсіпорындарда, медициналық мекемелерде асханалар мен буфеттерді ұйымдастыру.
2. Ауруханаларға, қарттар үйлеріне, мектептерге, мектепке дейінгі мекемелерге мамандандырылған ас мәзірін енгізу.
3. Халықты салауатты тамақтану принциптеріне үйрету.
4. Қоғамдық тамақтандыру бөлімшелеріне, асханаларға және өнімдерге тұрақты санитарлық бақылау жүргізу.

Бұл шаралар халықтың денсаулығын сақтауға және диетаға байланысты аурулардың қаупін азайтуға көмектеседі.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:

негізгі:

1. Коммуналдық гигиена / редакциялаған Мазаева В.Т. 2 сағат – М., 2008 – 1 бөлім. -304 с, ; Б.2. – 336с.
2. Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы: Оқулық / Ред. Б.. - М .: ГЭОТАР-МЕДИА, 2008.- 480 б.
3. Өлшеулер Н.Ф., Кириллов В.Ф. Еңбек гигиенасы. Оқулық.Мәскеу, 2008.-592
4. Гигиена. /Кеңесариев Б., ТоғызбаеваҚ.Қ. және т.б., Алматы оқулығы. 2009 ж.. - 668 б.
5. Санитарлық тазалық бойынша нұсқаулық сараптамада еңбек гигиенасы саласында. Астында ред м.ғ.д., проф. Сраубаева Б., Ақ табан А.А. - Қарағанды, 2008. -562 б.
6. Тамақтану гигиенасы: оқу құралы.студенттер үшін. жоғары. оқу құралы. мекемелердің/Королев А.А.-М.: "Академия" баспа орталығы, 2006,-528с.

қосымша:

1. Жалпы гигиена / астында.ред. А.М. Большакова , В.Г. Маймулова.- М., 2006.- 736с.
2. Қазақстан Республикасының жетекші өнеркәсіп салаларындағы еңбек гигиенасы. Оқу-әдістемелік құрал. Тогузбаева Қ.Қ. Алматы. 2010 ж.-73 б.
3. Бейнетерминалдармен жұмыс істеу кезіндегі еңбек гигиенасы. Оқу-әдістемелік құрал. Тогузбаева Қ.Қ. Алматы. 2010 ж.- 68 б.
4. Шайзадина Г.Н- Профилактикалық санитарлық қадағалау Оқу-әдістемелік құрал.Астана, 2010ж.- 50 бет.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Қоғамдық тамақтандырудың жалпы принциптері қандай?
2. Балалар мен жасөспірімдерді тамақтандыруға қандай гигиеналық талаптар қойылады?
3. Жүкті және бала емізетін әйелдерді тамақтандыруға қандай гигиеналық талаптар қойылады?
4. Қарт адамдарды тамақтандыруға қандай гигиеналық талаптар қойылады?
5. Психикалық және дене қызметкерлерін тамақтандыруға қандай гигиеналық талаптар қойылады?

№ 9 дәріс

1.Тақырып: Өндірістік гигиена саласындағы нормативтік құжаттар

2.Мақсат: студентті жұмыс орнындағы санитарлық жағдайлармен, өндірістік процестердің гигиеналық нормаларымен таныстыру

3. Дәріс тезистері

Қазақстанда өндірістік гигиена саласындағы құқықтық реттеу бірқатар заңдарға, нормативтік актілерге, санитарлық ережелерге және гигиеналық нормаларға негізделген. Өндірістік гигиена мәселелерін реттейтін негізгі құжаттарға мыналар жатады:

1. Негізгі заңдар:

1. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі (өзгертулермен және толықтырулармен):

- Жұмысшылардың қауіпсіз еңбек жағдайлары мен денсаулығын қорғау құқықтарын белгілейді.
- Жұмыс берушілердің санитарлық-гигиеналық еңбек жағдайларын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерін реттейді.

2. Қазақстан Республикасының «Еңбек туралы» Кодексі (Еңбек кодексі):

- Қауіпсіз еңбек жағдайларын ұйымдастыру бойынша жұмыс берушілердің міндеттерін қарастырады.
- Кәсіби тәуекелді бағалау, медициналық тексерулер және еңбек жағдайларын бақылау қажеттілігін анықтайды.

3. «Еңбекті қорғау туралы» Заңы:

- Зиянды және қауіпті өндірістік факторлардың жұмысшыларға әсерін болдырмау бойынша міндеттемелерді қамтамасыз етеді.

2. Санитарлық нормалар мен ережелер:

1. Санитарлық ережелер мен ережелер:

- Жұмыс орнындағы санитарлық жағдайға қойылатын гигиеналық талаптарды реттеу.
- Жұмыс аймағының ауасы, жарықтандыру, шу, діріл, микроклимат және т.б. стандарттарын қосыңыз.

2. SP 2.2.4/2.1.8.562-96: Өндірістік үй-жайлардың микроклиматының санитарлық нормалары:

- Температураның, ылғалдылықтың, ауа жылдамдығының және жылулық сәулеленудің параметрлерін анықтау.

3. Өндірістегі химиялық және физикалық факторларға арналған санитарлық ережелер мен ережелер:

- Жұмыс аймағының ауасындағы химиялық заттардың шекті рұқсат етілген концентрациясын (ШРК) реттеңіз.
- Шудың, дірілдің және электромагниттік сәулеленудің әсер ету стандарттарын орнатыңыз.

3. Өндірістік процестердің гигиеналық нормалары:

1. Рұқсат етілген ең жоғары концентрациялар (ШРК):

- Жұмысшылардың денсаулығы үшін қолайлы жұмыс аймағының ауасындағы зиянды заттар концентрациясының ерекше мәндері.

2. Рұқсат етілген ең жоғары деңгейлер:
- Шу, діріл, электромагниттік өрістер және басқа факторлар деңгейлерінің шектеулері.

3. Дене белсенділігі мен еңбек режимінің нормалары:
- Босанудың ауырлығы мен қарқындылығының категориясына байланысты белгіленеді.

4. Кәсіптік қауіптерден қорғау шаралары:

1. Ұйымдастыру шаралары:
- Профилактикалық медициналық тексерулер.
- Кәсіби тәуекелді бағалауды жүргізу.
- Жұмысшыларды қауіпсіз жұмыс тәжірибесіне үйрету.

2. Техникалық шаралар:
- Желдету және ауаны баптау жүйелерін пайдалану.
- Қол еңбегін азайту үшін процестерді автоматтандыру және механикаландыру.

3. Жеке қорғаныс құралдары (ЖҚҚ):
- Қорғаныс киімдерін, респираторларды, қорғаныс көзілдірігін, қолғаптарды пайдалану.

4. Еңбек жағдайларын бақылау:
- Жұмыс аймағындағы ауаны зертханалық зерттеу.
- Жарықтандыруды, микроклиматты және басқа параметрлерді бақылау.

5. Жұмыс берушілердің жауапкершілігі:

Жұмыс берушілер міндетті:
• Жұмысшыларды қорғаныс құралдарымен қамтамасыз ету.
• Міндетті медициналық тексерулерді ұйымдастыру.
• Жұмыс орындарында ережелерге сәйкес гигиеналық жағдайларды қамтамасыз ету.
• Анықталған бұзушылықтарды мүмкіндігінше тезірек жою.

Бұл талаптар кәсіптік тәуекелдерді азайтуға және жұмысшылардың денсаулығын сақтауға бағытталған. Нормаларды бұзу әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылады.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:

1. Қазақстан Республикасының 2020 жылғы 7 шілдедегі № 360 Кодексі-VI ҚРЗ.
2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру
3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру
4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.
5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.
6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.
7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е. Н. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с

4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.

6.Бақылау сұрақтары:

1. Өндірістік гигиена саласындағы негізгі нормативтік құжаттарды атаңыз
2. Өндірістік процестердің гигиеналық нормалары қандай?
3. Кәсіби қауіптен қорғаудың қандай шаралары бар?

№ 10 дәріс

1.Тақырып: Балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы мен қорғалуының санитарлық нормалары және негізгі бағыттары

2.Мақсат: Студентті негізгі құқықтық актілермен, азаматтардың құқықтары мен міндеттерімен, балалардың денсаулығын қорғау талаптарымен таныстыру.

3. Дәріс тезистері

Қазақстандағы балалар мен жасөспірімдердің гигиенасы мен денсаулығын қорғау мәселесі бірқатар нормативтік құқықтық актілермен (НҚА) реттеледі және бала құқықтарын қорғаудың халықаралық принциптеріне негізделген. Төменде негізгі бағыттар мен талаптар туралы ақпарат берілген:

Балалар мен жасөспірімдердің санитарлық нормалары мен гигиенасы

1. Білім беру ұйымдарындағы гигиеналық талаптар:

- Мектептерде, балабақшаларда және басқа да оқу орындарында санитарлық нормалардың сақталуын бақылау.
- Сапалы ауыз сумен қамтамасыз ету, үй-жайларды үнемі тазалау, желдету және жарықтандыру.
- Жас және физиологиялық қажеттіліктерді ескере отырып, асханаларда рационалды тамақтануды ұйымдастыру.

2. Оқу-тәрбие үрдісіндегі гигиена:

- Балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқу жүктемесін стандарттау.
- Позаның бұзылуын болдырмау үшін жұмыс орындарының (үстелдер, орындықтар) дұрыс эргономикасын қамтамасыз ету.
- Шаршауды болдырмау үшін тұрақты үзілістерді ұйымдастырыңыз.

3. Дене дамуы:

- Спортпен айналысуға жағдай жасау.
- Балалардың физикалық белсенділік деңгейін бақылау.

4. Эпидемиологиялық қауіпсіздік:

- Жұқпалы аурулардың алдын алу (вакцинация, санитарлық-гигиеналық режимді сақтау).
- Эпидемиялардың таралуын болдырмау бойынша іс-шараларды ұйымдастыру.

Балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтаудың негізгі бағыттары:

1. Медициналық көмек:

- Балаларды медициналық тексеруді және жүйелі түрде медициналық тексеруді ұйымдастыру.
- Алдын алу шараларын жүргізу (вакцинация, ауруларға скрининг).

2. Психикалық денсаулық:

- Білім беру ұйымдарындағы балаларға психологиялық қолдау көрсету.
- Стресстерді азайту үшін отбасылармен жұмыс.

3. Әлеуметтік қорғау:

- Әлеуметтік осал топтағы балаларға қолдау көрсету.
- Ерекше қажеттіліктері бар балаларға инклюзивті білім беруді қамтамасыз ету.

4. Құқықтық қамтамасыз ету:
- Балаларға қатысты зорлық-зомбылықпен, соның ішінде мектептердегі қорқытумен күресу.
- Түрлі мекемелерде балалардың құқықтарының сақталуына бақылауды күшейту.

Қазақстанның негізгі нормативтік құқықтық актілері:
1. Қазақстан Республикасының Конституциясы:
- Азаматтардың денсаулық сақтау құқығына кепілдік береді.
2. «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі (соңғы редакциясы):
- Балалар денсаулығын қорғауға қойылатын санитарлық нормалар мен талаптарды реттейді.
3. «Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Қазақстан Республикасының Заңы:
- Балалардың құқықтарын қорғаудың негізгі принциптерін белгілейді.
4. Санитарлық ережелер мен ережелер:
- Оқу орындарына қойылатын гигиеналық талаптарды анықтау.
5. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы:
- Қауіпсіз және салауатты оқу ортасын құруға бағытталған стандарттарды қамтиды.
6. Халықаралық құжаттар:
- Қазақстан қосылған Бала құқықтары туралы БҰҰ Конвенциясы.

Азаматтардың құқықтары мен міндеттері:
1. Азаматтардың құқықтары:
- Балаларға сапалы медициналық көмек алу құқығы.
- Денсаулық және оны сақтау әдістері туралы ақпарат алу құқығы.
- Балалардың қауіпсіз оқу ортасына құқығы.

2. Азаматтардың міндеттері:
- Санитарлық нормаларды сақтау (мысалы, балаларды уақтылы вакцинациялау).
- Балаларды тәрбиелеу мен оқытуға жауапкершілікпен қарау.
- Аурудың алдын алуға көмектесу.

Балалардың денсаулығын қорғауға қойылатын талаптар:
1. Оқу орындары:
- Үй-жайлар мен жабдықтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету.
- Медицина қызметкерлерінің міндетті түрде болуы.

2. Денсаулық сақтау:
- Балаларды тегін медициналық тексеруден өткізу.
- Профилактикалық тексерулер мен іс-шараларды өткізу.

3. Отбасы және қоғам:
- Балалардың дамуы үшін қолайлы жағдай жасау.
- Ата-аналарды аурудың алдын алу бағдарламаларына тарту.

Бұл шаралар балалардың денсаулығы мен әл-ауқатын жан-жақты қорғауға бағытталған, бұл Қазақстанның мемлекеттік саясатының басым бағыты болып табылады.

4. Иллюстрациялық материал: презентация

5. Әдебиет:
1. Қазақстан Республикасының 7 шілдедегі Кодексі 2020 жылғы № 360-VI ҚРЗ.

2. Лисицын, Ю.П. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / Ю.П. Лисицын, Г.Э. Улумбекова; Білім және ғылым министрлігі. - 3-ші басылым, қайта қаралған. және қосымша ; Өзендер. GOW VPO "Бірінші Мәскеу. мемлекет мед. атындағы университет И.М. Сеченов". - М .: ГЭОТАР - Медиа, 2013. -544 ауру

3. Медик, В.А. Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау [Мәтін] : оқулық / В.А. Медик, В.К. Юрьев. - 2-ші басылым, редакция. және қосымша.; Өзен. ГОУ ВПО "Мәскеу. мед. И.М. Сеченов". - М.: ГЭОТАР - Медиа, 2014. - 608 б. : ауру

4. Шайзадина**,** Н. Алдын алу санитариялық қадағалау : оқу құралы / Г.Н. Шайзадина. - Алматы : Эверо, 2015. - 64 б.

5. Большаков, А.М.Жалпыи гигиена : оқулық - М .:ГЭОТАР - Медиа, 2014.

6. Неменко, Б. А.Коммуналдық гигиена : оқулық. - Алматы : ЖК "Ақнұр", 2013.

7. Мазаев, В.Т. Коммуналдық гигиена: оқулық / Рек. ГБОУ ДП

қосымша:

1. http://adilet.zan.kz.
2. Сраубаев, Е. Н. Желдетуді ескертпелі және ағымды санитарлық қадағалау: оқу-әдістемелік құрал / Алматы : Эверо, 2014. - 98 бет. с.
3. Өнеркәсіптік кәсіпорындардың жаңа құрылысы мен қайта құрылысында профилактикалық санитарлық қадағалау (СҚҚ) [Мәтін]: оқу-әдістемелік құрал / ред. Қ. Қ. Тоғызбаева. - Алматы : АҚНҰР, 2015. - 118 с
4. Санитарлық микробиология: оқу-әдістемелік нұсқауы / С. Б. Ахметова ; ҚР денсаулық сақтау министрлігі; Мед. білім беру және ғыл. инновациялық технологиялық респ. орталығы. - ; Мед. білім беру және ғыл. иннов. технол. респ. орталығы және ҚР денсаулық сақтау министрлігі ұсынған. - Алматы: Эверо, 2014. - 100 бет. б.
5. Жалпы гигиена бойынша тапсырмалар жинағы: оқу-әдістемелік құрал / М.Г. Калишев [және т.б.]. - М.: "Литтерра", 2016. - 224 б.

6. Бақылау сұрақтары:

1. Балалар мен жасөспірімдердің санитарлық нормалары мен гигиенасы нені қамтиды?
2. Балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын сақтаудың негізгі бағыттарын атаңыз.
3. Балалар мен жасөспірімдердің денсаулығын қорғау саласындағы Қазақстанның негізгі нормативтік құқықтық актілерін атаңыз.
4. Балалардың денсаулығын қорғауға қандай талаптар қойылады?